

ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ: ПОШИРЕННЯ ТА ПЕРЕДУМОВИ ДО ВИЗНАННЯ

Постановка проблеми. Нинішній час істотно відрізняється від попереднього: світом править техніка, а товаром виступає інформація. В такому середовищі зародилися і активно почали використовуватися криптовалюти. Технологія Blockchain, на якій базуються віртуальні валюти, використовується не тільки провідними країнами світу, а й у бізнес-середовищі для зменшення махінацій. Популярність криптовалюти зростає на тлі невизначеності їх економічної сутності та неврегульованості на законодавчому рівні. Коливання курсу залежить від попиту на валюту та новин стосовно криптовалюти на міжнародному ринку. Відсутність єдиного підходу до визначення економічної сутності віртуальної валюти ускладнює процес розробки нормативно-правових актів, регулювання ринку криптовалюти та є актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань запровадження і розвитку криптовалюти займаються провідні вчені Глобального центру наукових досліджень, які проаналізували правову та політичну основу криптовалюти по всьому світу. Звіт охоплює 130 країн, регіональні організації, які розробили закони та політику контролю віртуальних валют [1]. Організація Deloitte у звіті «Deloitte's 2019 Global Blockchain Survey. Blockchain gets down to business» дослідила природу технології Blockchain та її вплив на економічне, технологічне та суспільне середовище [2]. В Україні дослідженням питань визначення економічної сутності криптовалюти займалися Т. Яцик, О. Загнітко, А. Кувшинова та К. Безверхий.

Метою статті є поглиблення теоретичних основ визначення сутності криптовалюти та технологій, пов'язаних з нею. Проаналізувати підходи до визначення економічної сутності валюти задля розробки нормативно-правових актів для регулювання операцій з віртуальними валютами.

Виклад основного матеріалу. Віртуальні валюти змінюють сучасну історію. Децентралізована валюта приваблює інвесторів та компанії для запуску ICO. Найбільш важливою особливістю віртуальної валюти є те, що вона не контролюється та є теоретично несприятливою до старих способів державного контролю та втручання. Здійснення операцій за допомогою криптовалюти не потребує участі третьої сторони, платіж можливий з використанням закритих і відкритих ключів.

Незважаючи на те, що криптовалюта діє на міжнародному ринку вже більше 10 років, наразі відсутній єдиний підхід до її трактування. Криптовалюти розглядають як тип цифрової валюти, який використовує криптографію для забезпечення безпеки і захисту від підробок [3]. У табл. 1 наведено терміни які використовують країни для означення криптовалюти в нормативно-правових актах.

Першою криптовалютою в світі є Bitcoin, яка була запущена в 2009 р. Засновником даної валюти вважають Сатоші Накомото, який володіє 980 000 BTC. Через ажіотаж та сумнівні транзакції, 25% всіх

Bitcoin були втрачені назавжди [4]. За роки існування віртуальних валют, третя частина ринку належить Bitcoin, іншу частину займають похідні віртуальні валюти – альткоїни. Даний термін використовується для опису будь-якої віртуальної валюти, яка є відмінною від Bitcoin. Створення таких криптовалют відбувається шляхом відхилення від фундаментальних правил мережі віртуальних валют або розробкою нової криптовалюти. На рис. 1 зображено найпопулярніші віртуальні валюти за кількістю проведення транзакцій в середньому за добу вересня 2019 р.

Таблиця 1

Визначення криптовалюти країнами світу (складено автором за даними джерела [1])

Назва країни	Визначення
Аргентина Тайланд Австралія	Цифрова валюта
Канада Китай Тайвань	Віртуальні товари
Німеччина	Крипто-токен
Швейцарія	Платіжний токен
Італія Ліван	Кібер-валюта
Колумбія Ліван	Електронна валюта
Гондурас Мексика	Віртуальні активи

Законодавчо більшість країн світу не визнають криптовалюти, деякі з них прагнуть створити власні цифрові валюти, незважаючи на питання, пов'язані з деякими проблемами впровадження. В даний час національні віртуальні валюти створили такі країни: Китай, Еквадор, Сенегал, Сінгапур і Туніс. В табл. 2 відображено країни, які мають національні та регіональні криптовалюти.

Найбільше в створенні національної віртуальної валюти зацікавлені країни, які опинилися під загрозою міжнародних санкцій. Такі держави бачать можливі труднощі, які існують в міжнародній банківській системі. Деякі країни мають таку позицію: реалізація подібних інноваційних цифрових проєктів стане приводом для безповоротної зміни існуючої міжнародної валютної системи.

Стати власником криптовалюти можливо різними шляхами: придбати на спеціалізованій біржі, виграти за допомогою гри, отримати як винагороду за надані послуги або реалізовані товари або здобути за допомогою mining. Процес mining може приносити невеликий дохід, приблизно 1-2 доларів на людину в день. На чистий прибуток, отриманий від такої процедури, також впливають затрати на електроенергію та обладнання. Щоб почати mining треба володіти спеціалізованим графічним процесором (GPU) або спеціалізованою інтегральною схемою (ASIC), достатньою кількістю засобів для охолодження обладнання, по-

стійним підключенням до мережі Інтернет, законним пакетом програмного забезпечення для такої про-

цедури та бути членом онлайн-обмінну криптовалюти в онлайн-пулі mining.

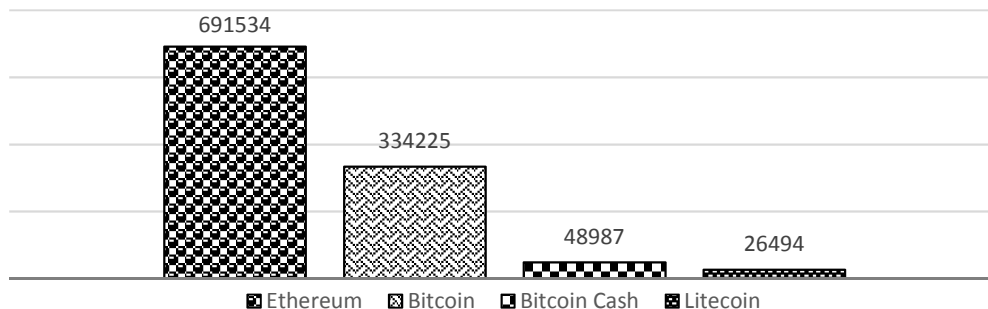

Рис. 1. Віртуальні валюти за кількістю транзакцій за добу вересня 2019 р. (складено автором за даними джерела [5])

Таблиця 2

Країни, що мають національні та регіональні криптовалюти
(складено автором за даними джерела [1])

Код ICO	Назва країни
AI	Ангілья (ЕССВ)
AG	Антигуа та Барбуда (ЕССВ)
CN	Китай
DM	Домініка (ЕССВ)
GD	Гренада (ЕССВ)
IE	Ірландія
LT	Литва
MH	Маршаллові острови
MS	Монсеррат
KN	Сент-Кітс та Невіс (ЕССВ)
LC	Сент-Люсія (ЕССВ)
VC	Сент-Вінсент та Гренадини (ЕССВ)
VE	Венесуела

Геніальним винаходом слід також вважати технологію, на основі якої побудовані криптовалюти. Blockchain – це нетлінний цифровий реєстр економічних транзакцій, який можна запрограмувати для запису не тільки фінансових транзакцій, а й практично всього цінного [6]. Blockchain – це простий спосіб, для того щоб передати інформацію повністю автоматизованим та небезпечним способом. Фальсифікація даних неможлива, оскільки дана транзакція перевірена мільйонами комп'ютерів у мережі і має унікальний запис. Bitcoin використовує таку модель для грошових переказів, але її можна використовувати в багатьох сферах. Blockchain може не тільки передавати та зберігати гроші, він також може замінити всі процеси та бізнес-моделі, які покладаються на отримання невеликої комісії за транзакцію. В табл. 3 зображено Blockchain-додатки, які трансформують спільноту. Нові ініціативи Blockchain в різних країнах та регіонах мають вплив на те, як даний процес реалізується в світі. В Китаї керівництво держави створило ключові технологічні пріоритети розвитку країни. В звіті, опублікованому Міністерством промисловості та інформаційних технологій, Blockchain вважають ключовим фактором економічного розвитку. Дана технологія може знайти своє втілення в економіці та захисті авторських прав. Blockchain є одним із п'яти важливіших пріоритетів в Китаї. Сінгапур позиціонує себе для просування віртуальних валют. Грошово-кредитна влада країни прийняла Blockchain сприятливими податковими процедурами та державним фінансуванням його розвитку. Уряд оголосив своє розуміння та визнання такої технології, назвавши її «фундаменталь-

ною» для економічного розвитку. В Ізраїлі спостерігається значна Blockchain активність, яка зосереджена на цифрових активах та криптовалютах. Дана країна виступає сильним лідером у підприємницькій діяльності та науково-дослідних розробках у таких сферах, як кібер-технології криптовалюти та інтелектуальні технології. Ізраїльські Blockchain - стартапи здійснюють проекти в таких інших сферах, як зберігання даних ДНК, реєстрація алмазів, кібербезпека та міжнародна доставка. На державному рівні розроблюються Blockchain додатки. На рис. 2 зображено різні погляди проаналізованих країн з приводу технології Blockchain.

Таблиця 3

Blockchain-додатки, які трансформують спільноту
(складено автором за даними джерела [7])

Сфера застосування	Пояснення
Управління активами: обробка і розрахунок в торгівлі	Зменшує вірогідність помилок брокера за рахунок шифрування даних
Страховання: обробка претензій	Забезпечення ідеальної системи для без ризикового управління та прозорості
Охорона здоров'я	Отримання конфіденційності особових записів; дотримання законів HIPAA при дослідженнях; автоматичне відправлення квитанції за лікування страховим компаніям
Музика	Створення децентралізованої бази даних про права на музику; виплата гонорарів та їх розподіл між учасниками
Законодавство	Недопущення фальсифікації голосів; створення системи «відкриті дані для жителів країни»
Громадська цінність	Сприяння самоорганізації, самоуправління для компаній, фондів, державних установ, вчених та громадян для обміну інформацією
Ідентифікація	Шифрування даних документів для здійснення більш надійної ідентифікації особи в мережі або поза нею

Криптовалюти є нонсенсом XXI століття, оскільки технології, на яких вони діють, допоможуть вирішити питання не тільки в управлінні державою, а й зможуть полегшити роботу людей. Відсутність єдиного підходу до визначення економічної сутності цифрової валюти ускладнює процес прийняття її на державному рівні. Найбільш поширені повідомлення застороги ін-

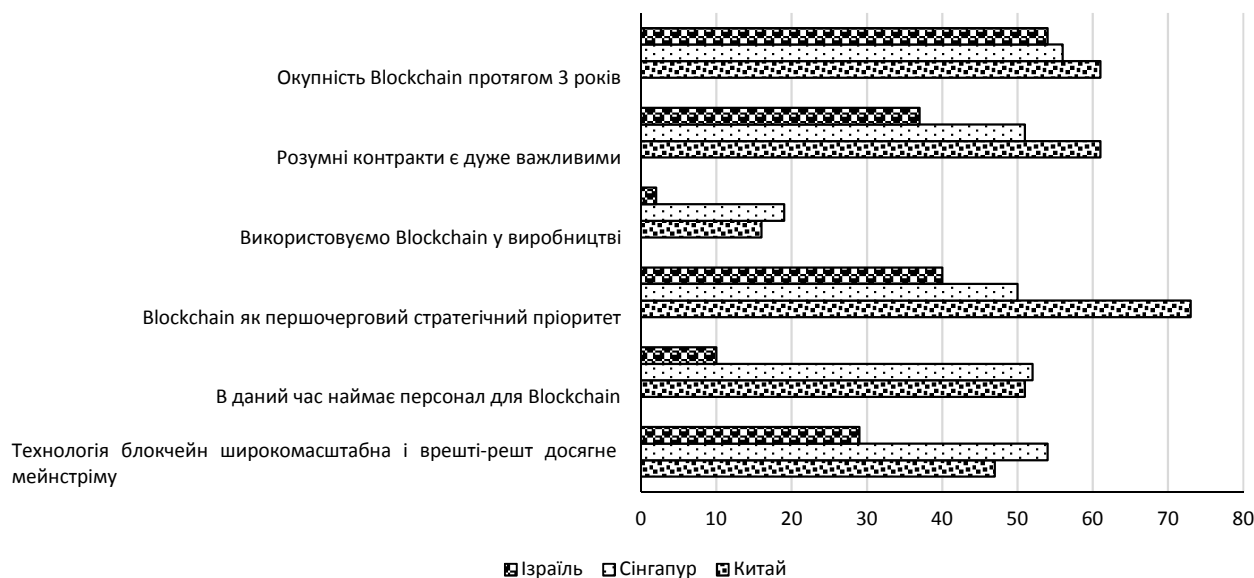

Рис. 2. Погляди Китаю, Сінгапуру та Ізраїлю на технологію Blockchain (сформовано автором на основі джерела [2])

вестицій в ринок віртуальних валют. Такі попередження частіше висловлюються центральними банками. Їх ціль освідчити населення в різниці між фактичними грошима, які випускаються та гарантуються державою, та криптовалютами, які не існують в фізичному вимірі. Сьогодні є популярним заробляти гроші в зв'язку зі зміною курсу віртуальних валют, тому уряд ставить за мету попередити громадян, що в разі втрати всіх засобів, вони не отримають правового захисту. В табл. 4 зображено країни які заборонили використовувати криптовалюти.

Таблиця 4
Правовий статус криптовалюти у світі в 2019 р.
(складено автором за даними джерела [1])

Заборона на використання		Заборона за замовчуванням	
Код ISO	Назва країни	Код ISO	Назва країни
DZ	Алжир	BH	Бахрейн
BO	Болівія	BD	Бангладеш
EG	Єгипет	CN	Китай
IQ	Ірак	CO	Колумбія
MA	Марокко	DO	Домініканська Республіка
NP	Непал	ID	Індонезія
PK	Пакистан	IR	Іран
AE	ОАЕ	KW	Кувейт
VN	В'єтнам	LS	Лесото
		LT	Литва
		MO	Макао
		OM	Оман
		QA	Катар
		SA	Саудівська Аравія
		TW	Тайвань
		TH	Тайланд

Уряди більшості країн відмічають можливості використання криптовалюти для незаконної діяльності, такої як відмивання грошей або тероризм. Саме тому, було прийнято рішення на територіях деяких держав розробити нормативно-правові акти, що стосуються відмивання грошей, боротьбі з тероризмом та організованою доступністю, з метою контролю фінансовими установами ринку віртуальних валют. На тери-

торії Австралії, Канади та острова Мен діють закони про контроль транзакцій з криптовалютами в рамках законів про відмивання грошей та фінансування тероризму. Вклад інвестицій у криптовалюти загрожує або втратою грошей, або шаленими надприбутками, які можна отримати лиш «граючи» на різниці курсу або на довгостроковій перспективі. Заробити гроші на криптовалюти можливо за допомогою прогнозів, а це може призвести до втрати ресурсів. Саме тому, деякі країни обмежили інвестиції в криптовалюти на території своєю держави, що відображено в табл. 5.

Таблиця 5
Підхід країн до інвестування в криптовалюти в 2019 р.
(складено автором за даними джерела [1])

Назва країни	Підхід до регулювання
Алжир, Болівія, Марокко, Непал, Пакистан, В'єтнам	На території держави заборонена будь-яка діяльність, пов'язана з використанням криптовалюти
Катар, Бахрейн	Заборонено використовувати криптовалюти на території держави, проте дозволено проводити операції з віртуальними валютами на вищому рівні
Бангладеш, Іран, Тайланд, Литва, Лесото, Китай, Колумбія	Заборона на інвестування в віртуальні валюти відсутня, проте накладають обмеження, не дозволяючи фінансовим установам полегшувати проведення операцій з криптовалютами

Не всі країни бачать загрозу в криптовалюти та технологіях, на яких вона діє. Так Іспанія, Білорусь, Люксембург та Кайманові острови не визнають віртуальні валюти законним платіжним засобом. Дані країни розроблять сприятливі умови для регулювання криптовалюти для залучення інвестицій в технологічні компанії, які досягли успіху у даній сфері.

На початок жовтня існує 2403 види криптовалюти [8]. Проте уряд Бельгії, Південної Африки та Великобританії випустили попередження для громадськості про небезпеку віртуальних валют та запевняють, що ринок криптовалюти ще замалий, для того щоб турбуватися про його регулювання.

Головне питання, яке виникає при інвестуванні в криптовалюту, – проблема оподаткування. В зв'язку з цим, основна проблема полягає в тому, як класифікувати криптовалюту та дії пов'язані з ними для цілей

оподаткування. На рис. 3 зображено операції набуття та використання криптовалюти, за якими доцільно обирати групи оподаткування.

Рис. 3. Визначення переліку етапів, з яких складається діяльність суб'єктів господарювання на ринку криптовалюти (складено автором за даними джерела [9])

За рішення Європейського Суду в 2015 р., криптовалюта не оподатковується податком на додану вартість в країнах-членах Європейського Союзу. Також більшість країн дійшли згоди, що процес mining також не оподатковується. Винятком є Російська Федерація, в якій доведеться заплатити податок у разі перевищення норми використання електроенергії. Активно використовують криптовалюту в якості платіжного засобу на території швейцарського кантону

Цуг та муніципалітету в Тичино. В Мексиці та на території острова Мен також дозволяють використовувати віртуальні валюти в якості платіжного засобу. Уряд Антигуа та Барбуди дозволяє фінансувати проекти та благодійні організації через підтримку ICO. В табл. 6 наведено порівняльну характеристику підходів деяких країн до визнання криптовалюти та оподаткування операцій з нею.

Таблиця 6

Підходи країн світу до визначення економічної сутності криптовалюти та оподаткуванню операцій з нею (розроблено автором за даними джерела [1])

Назва країни	Підхід до визначення економічної сутності	Оподаткування операцій з криптовалютами
1	2	3
Ізраїль	Банк Ізраїлю не визнає в якості реальної валюти; визнається активом в цілях оподаткування	В цілях оподаткування визнається «засобом віртуального платежу»; операції з криптовалютами оподатковуються відповідно до законів «Про податок на прибуток» та законом «Про податок на додану вартість»
Болгарія	Криптовалюти визнано фінансовими активами в цілях оподаткування	Стягується податок з фізичних осіб за отримані доходи від продажу криптовалюти, аналогічно продажу фінансових активів
Швейцарія	Криптовалюти визнані активом (власністю)	Податок на багатство (в залежності від Кантона); податок на прибуток (любий дохід, який отримує фізична особа, за вирахування витрат на mining); податок на приріст капіталу (приріст капіталу від власних активів, які включають в себе криптовалюти, не підлягає оподаткуванню)
Аргентина	Віртуальні валюти визнано цінними паперами або облигаціями в цілях оподаткування	Прибуток, отриманий від продажу криптовалюти, який надходить від аргентинських та іноземних джерел оподатковується податком в розмірі 15%
Білорусь	Визнано активом; розміщення токенів створених юридичною особою приводить до збільшення зобов'язань	До 2023 р. звільнені від: - податку на прибуток; - податку на додану вартість. До 2049 р. оподатковується: - прибуток отриманий від операцій з віртуальними валютами у розмірі 1%
Данія	Актив	Не оподатковуються податком на додану вартість (окрім ситуацій продажу mining ферми); застосовується податок на прибуток; збитки за продаж криптовалюти, що купується в якості інвестиції, не оподатковуються
Великобританія	Криптовалюти визнано активом в цілях оподаткування	Корпорації справляють корпоративний податок; з фізичних осіб стягується податок на приріст капіталу
Австралія	Не є платіжним засобом; операції розцінюються як бартер	Оподатковуються податком на прибуток; у разі використання віртуальної валюти – податок на приріст капіталу

1	2	3
Канада	Не є платіжним засобом; визнано як товар; у разі обміну операції визнаються бартерними	Стягується податок на прибуток; податок та товари та послуги (податок з продажів) застосовується до справедливої ринкової вартості товарів, які купуються за криптовалюти; mining для особистих цілей не оподатковується (здійснення оподаткування даної процедури в бізнесі)
Мексика	Не визнано юридичною валютою; вираження вартості як засобу платежу	Незважаючи на закон «Про віртуальні активи» в країні не врегульовано оподаткування операцій з криптовалютами

Проаналізувавши дані десяти розвинених країн світу, прослідковується тенденція відсутності єдиного підходу до трактування економічної сутності криптовалюти як в цілях бухгалтерського обліку, так і в цілях оподаткування. Регулювання ринку віртуальних валют допоможе запобігти фінансуванню тероризму, відмиванню грошей. Визначення економічної сутності допоможе податковим органам розробити систему додаткових надходжень до бюджету.

Висновки. В залежності від того, як криптовалюти будуть розвиватися, будуть виникати унікальні проблеми регулювання, оподаткування та обліку. Без чітких вказівок з боку ключових регуляторів галузеві інновації можуть затягнутися. Тим не менш, нові фінансові продукти вже є на ринку і їх популярність з кожним днем зростає. За допомогою новітньої технології Blockchain можна запобігти масштабним фінансовим махінаціям, бути впевненим у секретності інформації та її прозорості одночасно. Відсутність єдиного підходу до визначення економічної сутності криптовалюти ускладнює процес розробки нормативно-правових актів. У свою чергу криптовалюти все частіше використовують у не надто безпечних цілях, оскільки операції, проведені за їх допомогою, анонімні. У зв'язку з активним ростом ринку криптовалюти нагальне питання полягає у визначенні економічної сутності, задля збільшення доходів до бюджету та контролю сумнівних операцій з новим видом віртуальної валюти.

Список використаних джерел

1. Regulation of Cryptocurrency Around the World. *The Law Library of Congress, Global Legal Research Center*. 2018. URL: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/world-survey.php>.
2. Deloitte's 2019 Global Blockchain Survey Blockchain gets down to business. *Deloitte*. 2019. URL: https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/technology/article/s/Global_Blockchain_survey.html.
3. What does Cryptocurrency mean. URL: <https://www.techopedia.com/definition/27531/cryptocurrency>.
4. Cryptocurrency Statistics, Graphs (& Live Prices). *SoftwareFindr*. 2019. URL: <https://www.softwarefindr.com/cryptocurrency-statistics/>.
5. Статистика криптовалют. *Bitinfocharts*. 2019. URL: <https://bitinfocharts.com/ru/>.
6. What is Blockchain Technology? A Step-by-Step Guide For Beginners. *Blockgeeks*. 2018. URL: <https://blockgeeks.com/guides/what-is-blockchain-technology/>.

7. 17 Blockchain Applications That Are Transforming Society. *Blockgeeks*. 2018. URL: <https://blockgeeks.com/guides/blockchain-applications/>.

8. Всі криптовалюти. *Coinmarketcap*. 2019. URL: <https://coinmarketcap.com/ru/all/views/all/>.

9. Самоходський І., Шелест О. Зелена книга регулювання ринку криптовалют. *Офіс ефективного регулювання*. 2018. URL: <https://regulation.gov.ua/book/91-zelena-kniga-reguluvanna-rinku-kriptoalut>.

References

1. The Law Library of Congress, Global Legal Research Center. (Ed.). (2019). *Regulation of Cryptocurrency Around the World*. Retrieved from <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/world-survey.php>.
2. Deloitte. (Ed.). (2019). Deloitte's 2019 Global Blockchain Survey Blockchain gets down to business. *deloitte.com*. Retrieved from https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/technology/articles/Global_Blockchain_survey.html.
3. Techopedia. (Ed.). (2018). What does Cryptocurrency mean. *techopedia.com*. Retrieved from <https://www.techopedia.com/definition/27531/cryptocurrency>.
4. SoftwareFindr. (Ed.). (2019). Cryptocurrency Statistics, Graphs (& Live Prices). *SoftwareFindr*. Retrieved from <https://www.softwarefindr.com/cryptocurrency-statistics/>.
5. Bitinfocharts. (Ed.). (2019). Statistika kriptovalyut [Cryptocurrency Statistics]. *Bitinfocharts*. Retrieved from <https://bitinfocharts.com/ru/> [in Russian].
6. Blockgeeks. (Ed.). (2018). What is Blockchain Technology? A Step-by-Step Guide For Beginners. Retrieved from <https://blockgeeks.com/guides/what-is-blockchain-technology/>.
7. Blockgeeks. (Ed.). (2018). 17 Blockchain Applications That Are Transforming Society. Retrieved from <https://blockgeeks.com/guides/blockchain-applications/>.
8. Coinmarketcap. (Ed.). (2019). Vsi kriptovalyuti [All cryptocurrencies]. Retrieved from <https://coinmarketcap.com/ru/all/views/all/> [in Russian].
9. Samohodskii, I., Shelest, O. (Eds.). (2018). Zelena kniga reguluvannya rinku kriptovalyut [Green Paper for Regulation of the Cryptocurrency Market]. *Office of effective regulation*. Retrieved from <https://regulation.gov.ua/book/91-zelena-kniga-reguluvanna-rinku-kriptoalut> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.12.2019

Прийнято до друку 19.12.2019

Формат цитування:

Малиновська А. М. Віртуальні валюти: поширення та передумови до визнання. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 165-169. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).165-169](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).165-169)

Malynovska A. M. (2019). Virtual currencies: distribution and prerequisites for recognition. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (37), pp. 165-169. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).165-169](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).165-169)